

KUOPION YLIOPISTO

*Terveys,
ympäristö,
hyvinvointi*

PUOSKAROINTI KITKETTÄVÄ TERVEYDENHUOLLOSTA!

Markku Myllykangas
dosentti

kansanterveystieteen ja kliinisen
ravitsemustieteen laitos

- ”vaihtoehtolääkintä”
 - valvotun terveydenhuollon ja sairaanhoidon ulkopuolista lääkintää
- laajentunut lähes kaikkiin hoitomuotoihin
- laajaa, ylikansallista bisnestä
- ”uskomuslääkintä”
- **puoskarointi**

- muinoin luuloteltiin sairauksien aiheutuvan yliluonnollisista tekijöistä, pahoista hengistä
- lääketiede ja uskonto nivoutuivat yhteen ja sairaus oli synnin palkka
- papit ja poppamiehet leikkivät lääkäriä ja niin sanotut hoidot olivat epämääräistä magiaa
- pikku hiljaa lääkintä katkoi kahleensa uskontoon ja tieteellinen ja kokeellinen lääketiede alkoi kehittyä
 - **kaksoissokkoe**
- sittemmin sairauksien hoidon tehokkuus osaltaan häivytti käsitykset tautien yliluonnollisesta alkuperästä, tosin vain pinnallisesti

- suurvalta-Ruotsissa tehtiin jo vuonna 1663 merkittävä terveydenhuollon innovaatio, kun perustettiin **Collegium Medicorum** eli lääkärikollegio
- se oli tavallaan valtion keskusvirasto, joka ohjasi ja valvoi terveydenhuoltoa eli apteekkilaitosta sekä kätilöiden ja lääkäreiden ammatinharjoittamista
- terveydenhuollon ammattilaisilta vaadittiin tehtävään soveltuvaa ammattikoulutusta ja viranomainen valvoi heidän toimiaan
- uskomuslääkinnän näkökulmasta lääkärikollegion perustamisessa oli oleellista se, että jo satoja vuosia sitten terveydenhuolto erotettiin puoskaroinnista

- puoskarointi lisääntyy
- käärmeöljyjen kauppiaat yrittävät romuttaa lääketieteen ylivaltaa
- ani harvat turvaavat **pelkästään** jopa ihmeparanemisilla uhoavaan uskomuslääkintään
- maagisuus jyllää yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja yksityisillä terveysasemilla
- pelkällä plasebolla rahastaminen on epäeettistä

- paljosta tutkimuksesta huolimatta uskomuslääkinnässä on todettu vain lumevaikutusta
 - tepsii ehkä aivastuksesta johtuvaan sielunmenetykseen
- näytöksi uskomuslääkinnän tehosta riittävät ihmisten väitetyistä ihmeparanemisista ja yksittäisistä kokemuksista tehdyt yleistävät päätelmät, sokea usko
- temput tepsivät vain uskovaisten ollessa läsnä, kriittisestä skeptikosta huokuu ”paha energia”, joka estää parantumiset
- uskomuslääkinnälliset diagnoosimenetelmät tunnistavat sairauden yhtä epäluotettavasti kuin sattuma
- puoskarit rikkovat lakia kaupittelemalla diagnooseja
 - lain mukaan vain laillistettu lääkäri tai hammaslääkäri voi tehdä taudinmäärittämiä

- ”terapeuttinen kosketus”, Rosen-terapia ja vyöhyketerapia suosiossa jopa lasten sairaudenhoidossa
- Kuopion yliopiston hoitotieteen laitoksen tutkijat ja opettajat_Kerttu Tossavainen ja Hannele Turunen kirjoittavat terveystieteiden paradigmanmuutoksesta: ”Uutta paradigmaa kuvaavia sanoja ovat kokonaisvaltaisuus, tunteet, intuitio, henkisyys, mystiikka, verkottuminen, moraalit, yksilö, vuorovaikutus ja elämykset”
- hierojat harrastavat korvakynttilähoitoja, vyöhyketerapiaa reikihoitoa, henkiparannusta...

- valitettavasti myös julkisesti tuetussa yksityisessä terveydenhuollossa lääketieteellisesti perustellun, hyvän hoitokäytännön mukaisen hoidon toteuttamisen valvonta nojaa lähes yksin omaan valistuneiden potilaiden kanteluihin
- yksityislääkäri voi käyttää miten mielikuvituksellisia hoitoja hyvänsä ja sairausvakuutus korvaa lääkäriässä käynnin
 - Kela saa tiedon vain hoidon kestosta ja luottaa korvausta suorittaessaan hoidon lääketieteelliseen pätevyyteen
- lääkärintoimen harjoittamista valvova TEO puuttuu asiaan vain, jos potilas tekee valituksen saamastaan hoidosta
- porsaanreikä uskomuslääkinnän julkiseen tukeen on auki, mikäli myös lääketieteellisen koulutuksen tuoma tieteellinen ajattelu osoittautuu pintasilaukseksi
- homeopaatit
- niksauttajat ja naksauttajat
- henki-, ihme- ja kaukoparantajat

- Kuopion yliopiston fysiologian laitoksella käytettiin Kirlian-kuvausta useita vuosia
 - onko parantaja ”voimallinen taitaja” vai ”häikäilemätön huijari”?
- vuonna 2004 rehtori antoi suullisen huomautuksen laitoksen assistentille, joka toimi SocratM-projektin vastuullisena johtajana
- projektin mittauksissa käytettiin SocratM-laitetta ja Zodiac-laitetta, vaikka pilottimittauksille ja laitteille ei ollut Suomen lainsäädännön mukaisia lupia
- mittauksissa oli mukana kehitysvammaisia
- mittauksissa oli tulostettu Zodiac-laitteen laskema, koneessa olevaan tausta-aineistoon perustuva sairastumisriskiarvio
- mittaukset oli käynnistetty ilman Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin eettisen toimikunnan lupaa
- huomautuksen saanut assistentti aiemmin: ”Eräs parantaja pystyi tuhansien kilometrien päästä lihottamaan rottia ajatuksen voimalla”

- järjettömät jutut puoskaroinnista, ufoista ja kirouksista median vakiokamaa.
- homeopaatit, reiki-, rosen-, taputtelu- ja vyöhyketerapeutit saavat auliisti palstatilaa
 - nämä humpuukimaakarit kaluavat vain hölmöjen kukkarot pohjia myöten
- Rauni-Leena Luukanen-Kilden sairas harha kuun pimeän puolen kymmenien tuhansien asukkaiden kaivossiirtokunnasta avaruushörhöineen päätyi Savon Sanomien etusivulle
- faaroa Tutankhamonin haudan löytäneiden ja sen häpäisseiden päälle väitettiin langenneen faaraon kirouksen, kohistiin mystisistä kuolemista
 - kirotut elivät keskimäärin normaalimittaisen elämän
- kansainvälinen lehdistö piti kirousmyyttiä yllä, koska se myi hyvin

- salaliittoteorioiden lisäksi presidentti J.F. Kennedyn murhaan on liitetty ulkoavaruuden olennot ja Kennedyjen klaanin maaginen kirous
- kun John F. Kennedy Jr kuoli lentoturmassa, Nelonen lööpitti tv-uutisensa: ”Kirous Kennedyjen suvun yllä?”
- Ilta-Sanomat: ”Lordi rikkoi 45 vuoden kirouksen”.
- viittaus mustaan magiaan, vainohulluun henkimaailmaan, kuvastaa taikauskon luomaa typeryyttä

Vaikuttavuutta yliarvioidaan

- **vain osa potilaista hyötyy hoidoista terveydellisesti**
- vaikuttavissakin hoidoissa NNT –luku harvoin alle 4 tai 5 (=20--25% hyötyy hoidoista)
- tehokaskin hoito voi olla vaikuttavuudeltaan vähäinen
- **tunnistettava** vaikuttavuudeltaan heikot menetelmät, **parannettava** vaikuttavuutta, **karsittava** vaikuttamattomia ja **edistettävä** vaikuttavien menetelmien käyttöä
- vaikuttavuutta voitava tutkia ulkopuolisten hyväksymällä tavalla
 - potilassarjat, seurantatutkimukset ja hoitajien ja hoidettavien omat arviot eivät kelpaa
- jos vaikuttavuutta ei voida operationalisoida, hoitoa tai kuntoutusta ei tarvitse tarjota
 - subjektiiviset tarpeet loputtomat

Vaikuttavuustieto käyttöön

- **vaikuttamattomista toimista luopuminen tuskallista [pakki puuttuu, ”jänisräikkäefekti”]**
- kliininen kokemus, ”potilaan mieliksi”, rituaalit ja mystiikka, tarve tehdä jotakin, informaation ylitarjonta, ”selustan turvaaminen” (juridisaatio)
- ”kulutusta lisäävä suositus putoaa hedelmällisempään maaperään kuin kulutusta vähentävä, jos muutoksella on suora suhde jonkin osapuolen tulonmuodostukseen”
 - jälkipuinti, monet syöpäseulonnat, pelastushelikopterit, osa kuntoutuksesta (ripaus piilopuoluetukea ja työmarkkinapolitiikkaa tekee siitä koskemattoman)
- **lääketieteelliset tosiasiat vaikuttavat hoitokäytäntöihin vähemmän kuin kulttuuriset ja taloudelliset tekijät**
- **monet tahot hyötyvät vaikuttamattomista hoidoista**
- terveydenhuollon ammattilaisten etuuksien etsintä puetaan potilaan edun ajamisen verhoon
- **meillä on varaa vain vaikuttaviin hoitoihin**